

Відгук

офіційного опонента, доктора філософських наук, професора
Нікітенко Віталіни Олександрівни
на дисертацію Сунь Вей
«Когнітивно-методологічний потенціал високих технологій в освіті
Китаю»,

подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань В-
Культура, мистецтво та гуманітарні науки за спеціальністю В10 – Філософія.

Актуальність дисертаційного дослідження. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена глибокими трансформаціями освітнього простору в умовах становлення інформаційно-технологічного суспільства та активного впровадження високих технологій, що суттєво впливають на способи пізнання, техніки мислення й методологічні засади навчання. У цих умовах зростає потреба у філософському осмисленні змін когнітивних практик суб'єкта освіти, а також у виявленні нових моделей навчання, що формуються на ґрунті технологічних інновацій. Особливої наукової значущості набуває аналіз освітнього досвіду Китаю як країни, де цифрова трансформація освіти має системний і масштабний характер.

Отже, обрана тема є своєчасною, теоретично та методологічно обґрунтованою і відповідає сучасним викликам філософії освіти та філософії високих технологій.

Дисертаційна робота Сунь Вей відзначається чітко вибудованою логікою дослідження, внутрішньою концептуальною цілісністю та послідовністю викладу матеріалу. Автор коректно визначив об'єкт і предмет дослідження, що забезпечило методологічну чіткість аналізу та дозволило зосередитися саме на когнітивно-методологічному вимірі використання високих технологій в освітньому просторі Китаю. Сформульована мета дисертації та поставлені завдання є взаємопов'язаними й узгодженими між собою, а їх реалізація простежується у всіх структурних частинах роботи.

Теоретико-методологічна база дослідження відповідає сучасним вимогам філософських і міждисциплінарних досліджень. У роботі використано широкий спектр методів наукового пізнання, зокрема філософсько-антропологічний, історико-філософський, логіко-аналітичний, компаративістський, герменевтичний, діалектичний методи, а також методи узагальнення, систематизації та соціально-статистичного аналізу. Комплексне застосування зазначених методів свідчить про достатній рівень методологічної культури здобувачки та забезпечує наукову обґрунтованість отриманих результатів.

У **першому розділі** дисертації здійснено ґрунтовний аналіз філософсько-антропологічних і історико-філософських підходів до осмислення високих технологій в освіті. Автор демонструє відповідну обізнаність із працями як китайських, так і західних дослідників, коректно інтерпретує ключові концепції та простежує еволюцію уявлень про роль технологій у пізнавальних процесах. Запропоновані методологічні лінії дослідження дозволяють розглядати високі технології не лише як інструмент, а як чинник трансформації мислення та освітнього середовища загалом.

Другий розділ дисертації присвячений аналізу взаємозв'язку розвитку високих технологій із трансформаціями технік мислення суб'єкта освіти. Особливої уваги заслуговує звернення автора до концепції інтелектуальних революцій, у межах якої обґрунтовується ідея третьої інтелектуальної революції як контексту для формування нових моделей мислення. Запропонована класифікація моделей мислення (структурного, відкритого, невизначеного, спільного людино-машинного, обчислювального тощо) має евристичний потенціал і розширює можливості філософського аналізу сучасних освітніх процесів.

У **третьому розділі** переконливо показано, що вплив високих технологій на освіту має комплексний характер і охоплює як зміни у способах отримання та засвоєння знань, так і розвиток метакогнітивних навичок суб'єктів освітнього процесу. Значущим є використання соціально-статистичних даних за регіонами

КНР, що дозволяє поєднати теоретичні узагальнення з емпіричним матеріалом та підвищує рівень аргументованості висновків.

Наукова новизна дисертаційної роботи сформульована чітко та відповідає змісту дослідження. Особливої уваги заслуговує філософська концептуалізація поняття «високі технології в освіті», обґрунтування їх ролі у трансформаціях мислення та пропозиція класифікації моделей навчання і мислення, що мають когнітивно-методологічний потенціал. Отримані результати мають як теоретичне, так і практичне значення та можуть бути використані у сфері філософії освіти, освітньої політики та розробки сучасних освітніх стратегій.

Таким чином, дисертаційне дослідження Сунь Вей «Когнітивно-методологічний потенціал високих технологій в освіті Китаю», присвячене актуальній у теоретичному та практичному відношенні темі, підготовлене на високому професійному рівні та залишає позитивне враження. Проте, будь-яке дослідження, яке базується на власних ідеях, може викликати певні зауваження, які дисертант сприймати як рекомендації для уточнень або доповнень його наукової позиції.

1. У дисертації детально й інформативно проаналізовано широкий спектр сучасних технічних артефактів освітнього середовища - мультимедійні проєкції, розумні класи, віртуальні навчальні простори, занурювальні та інтелектуальні класи, а також еволюцію таких форм навчання, як «перевернутий клас» і «розумні навчальні простори», з ґрунтовним історико-теоретичним екскурсом і посиланням на ключові емпіричні дослідження. Водночас, на нашу думку, у ряді фрагментів автор зосереджується переважно на описі технологічних рішень і педагогічних практик, тоді як їхній власне філософський аналіз - зокрема з позицій трансформації суб'єктності учня, змін статусу знання та переосмислення співвідношення між інформацією, знанням і мудрістю в межах моделі DIKW - міг би бути більш концептуально загостреним. Посилення критично-філософського осмислення того, яким чином інтелектуалізація навчального

середовища впливає не лише на ефективність навчання, а й на формування ціннісних орієнтацій, автономії мислення та відповідальності суб'єкта пізнання, дозволило б ще чіткіше окреслити філософську новизну дослідження.

2. У дисертації ґрунтовно осмислено трансформацію сучасного суспільства на зламі ХХ–ХХІ століть крізь призму інформаційної парадигми, науково-технологічного детермінізму та змін у формах раціональності, зокрема із залученням концептуальних ідей М. Мак-Люена щодо становлення аудіо-візуальної культури та зростання ролі мас-медіа. Автор переконливо показує, що високі технології стають визначальним чинником формування нового типу мислення й нового образу світу, а також підводить до ідеї можливості третьої інтелектуальної революції. Водночас, на нашу думку, у цьому контексті доцільним було б більш чітко концептуалізувати філософський статус мислення як ключового об'єкта трансформації, зокрема шляхом глибшого аналізу змін у механізмах критичного осмислення, рефлексії та автономії суб'єкта пізнання в умовах електронної й аудіо-візуальної культури. Посилення акценту на амбівалентності процесів «імплозії» та «експлозії», окреслених М. Мак-Люеном, дало б змогу повніше розкрити не лише потенціал, а й внутрішні суперечності цифрово-інформаційної цивілізації та їхній вплив на когнітивну структуру сучасної людини.

3. У дисертації переконливо розкрито процес формування моделі відкритого мислення як складної когнітивної трансформації, що передбачає психологічну адаптацію особистості, накопичення й рефлексію знань, а також постійні спроби й помилки у пізнавальній діяльності. Особливої уваги заслуговує аналіз переходу від машинно-допоміжного мислення до моделі спільного людино-машинного мислення, побудованої на взаємодоповнювальних перевагах людського та штучного інтелекту. Водночас, на нашу думку, автору доцільно було б

більш чітко окреслити філософські межі та онтологічний статус такої взаємодії, зокрема визначити, яким чином у моделі людино-машинного мислення зберігається автономія людського суб'єкта, відповідальність за прийняття рішень і здатність до критичної рефлексії. Додаткове розмежування між когнітивним «аутсорсингом» і справжньою коеволюцією людського та штучного інтелекту дозволило б глибше осмислити не лише інструментальний, а й світоглядний вимір спільного мислення людини і машини.

Але зазначені зауваження жодною мірою не знижують загальної позитивної оцінки представленого дисертаційного дослідження. В роботі на високому науковому рівні розглянуто складні проблеми трансформації освіти в контексті соціально-філософського аналізу, обумовлені темою дослідження, і висуваються цікаві наукові гіпотези та пропозиції.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, в якій відображені власні ідеї і напрацювання автора, що дозволило вирішити поставлені у роботі завдання. Робота містить теоретичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертаційному дослідженні ідеї і положення науковців мають відповідне посилання і використані з метою підкріплення ідей автора.

Дисертація Сунь Вей на тему «Когнітивно-методологічний потенціал високих технологій в освіті Китаю» є самостійною, завершеною науковою роботою, виконаною особисто здобувачем у вигляді кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису.

Дисертаційне дослідження містить науково обґрунтовані теоретичні та практично значущі результати, характеризується концептуальною цілісністю, логічною завершеністю та свідчить про особистий внесок автора у розвиток філософії освіти й філософського осмислення високих технологій. Робота відзначається актуальністю

теми, належним рівнем наукової новизни, чіткою постановкою мети й завдань, коректним вибором методологічних підходів та аргументованістю отриманих висновків.

Дисертаційна робота «Когнітивно-методологічний потенціал високих технологій в освіті Китаю» за своєю актуальністю, ступенем новизни, теоретичним рівнем, обґрунтованістю положень і висновків, а також практичним значенням отриманих результатів відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами), а автор дисертації, Сунь Вей, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань В-Культура, мистецтво та гуманітарні науки за спеціальністю В10 – Філософія.

Офіційний опонент

Віталіна Нікітенко

доктор філософських наук,
професор, професор кафедри
управління та адміністрування
Інженерного навчально-
наукового інституту ім.

Ю.М.Потебні

Запорізького національного університету

Підпис *Віталіна Нікітенко*
засвідчую *Віталіна Нікітенко*

**НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ**

Дор'я Смирнової